

GODE RÅD OM BØRNS UDENDØRSLEG PÅ LETTERE FORURENET JORD

Miljøministeriet har besluttet, at arealer i byzonen fra den 1. januar 2008 er områdeklassificeret. Dette betyder, at man som udgangspunkt regner med, at jorden er lettere forurenet.

Børn elsker at lege med jord. Børn – især de helt små – er særligt følsomme for forurening, og derfor har vi voksne en særlig forpligtigelse til at beskytte børnene. Det gælder naturligvis for alt, hvad børnene udsættes for i hverdagen: Maden, de spiser; luften, de indånder; de ting de leger med; samt den jord de leger på.

Vi er blevet mere opmærksomme på de stoffer i miljøet, som kan være sundhedsskadelige. Vi bliver bedre til at vurdere, om sygdomme eller gener skyldes forurening, men vi ved ikke altid, hvilken virkning små mængder af stoffer kan have på mennesker.

Vi råder til forsigtighed i omgangen med lettere forurenet jord. Især er det vigtigt at tage særligt hensyn til småbørn, fordi vi ved, at de i deres leg ofte får jord på fingrene og i munden.

Vi hverken kan eller vil forhindre, at børn kommer i kontakt med jord. Derimod kan vi godt begrænse børnenes kontakt med jorden, når de færdes ude – hvad enten det er på legepladsen, i institutionen eller hjemme i haven.

Denne pjece henvender sig først og fremmest til ledere og pædagoger i daginstitutioner, forældre med flere. Vi vil her forklare lidt om baggrunden for områdeklassificeringen og hvilken slags forurening, der kan være tale om. Men først og fremmest giver vi nogle råd om, hvilke hensyn vi skal tage til børnene i hverdagen.

Sådan lever vi med forureningen i hverdagen

I mange byområder, typisk de ældre, er jorden lettere forurenet. Den lettere forurenede jord er ofte et resultat af diffus forurening. Diffus forurening er opstået gennem længere tids spredning eller opblanding af forureningsbidrag fra forskellige kilder.

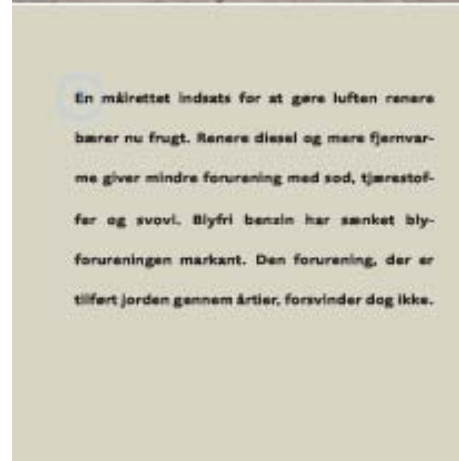

Gennem generationer er der blevet udledt forurenende stoffer til luften. Tidligere var svovl, sod og tjærestoffer fra fyr og kakkelovne samt bly fra biler blandt de store problemer. I dag anvendes ofte fjernvarme og blyfri benzin, hvilket betyder, at luftforureningen er faldet. Tjærestoffer nedbrydes meget langsomt i jorden, hvilket bly og andre tungmetaller ikke gør. Derfor er jorden stadig forurenet med bly og tjærestoffer.

Tidligere tiders røg og luftforurening er ikke blæst bort med vinden. En del er dalet med på jorden igen, hvor det i dag kan spores.

Byens kraftigste forurenede grunde, som skyldes gammel industri, lossepladser og tankstationer – de kendes, og renses op af det offentlige i prioriteret rækkefølge. De grunde, som udgør størst risiko for børn, mennesker eller grundvand, renses op først.

Den gamle luftforurening og forurenet fyldjord, som er spredt i byen ved byggearbejde, er imidlertid skyld i diffus forurening, og det er denne type forurening, vi skal træffe forholdsregler imod.

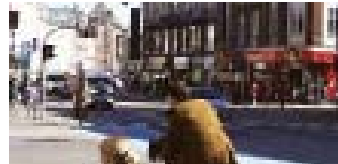

Bly

Hovedparten af den bly som børn indtager, er normalt fra den almindelige kost. Man ved ikke, om bly fra jorden optages fra tarmen i samme omfang som bly fra maden. Hvis dette er tilfældet, kan små børn som leger på lettere forurenede jord få lige så meget bly fra jorden, som de i forvejen får gennem kosten.

Bly skader især hjerne og nervesystem, og børn er særlige følsomme. Undersøgelse har påvist en sammenhæng mellem et forhøjet blyindhold i blodet og koncentrations-, sprog- og indlæringsvanskeligheder.

Børn i et-to års alderen har det højeste indhold i blodet - men blyindholdet falder med alderen. Det kan skyldes, at børnene sutter mindre på snavsede ting, eller det kan skyldes, at bly indbygges i knoglerne.

Tjære

Man kan udsættes for tjærestoffer ved indånding, ved optagelse via maden samt ved hudkontakt. For ikke-rygere stammer langt det største bidrag fra den almindelige kost. Andre kilder er forurening fra luften, herunder navnlig passiv rygning samt evt. hudkontakt med forurenede jord. Små børn, som spiser forurenede jord, vil også i et mindre omfang få tjærestoffer herfra.

Tjærestoffer kan skade huden i form af irritation, udslet og overfølsomhed og kan i visse situationer fremkalde kræft. Skadevirkningerne er tidligere beskrevet hos arbejdere, der dagligt blev udsat for store mængder sod.

Børn er særligt følsomme – Derfor må vi begrænse risikoen

Børn er særligt følsomme for forurening – både på grund af deres fysik og deres adfærd. I forhold til deres størrelse spiser de mere og indånder mere luft en voksne. Børnene har ikke den fornødne erfaring til at vide, hvad der er farligt, og hvad der kan være skadeligt. Små børn får jord i munden, blandt andet fordi de undersøger ting ved at putte dem i munden. Nogle få småbørn kan også finde på at spise jord, mens større børn bliver snavsede, når de leger ude.

Man kan ikke se, om jorden er forurenede, og er derfor nødt til at træffe de fornødne forholdsregler i de områder, hvor børn færdes. Jord indgår også i det almindelige husstøv, blandt andet fordi vi slæber det ind med fodtøjet. Derfor bliver børn også i en vis grad udsat for jordforureninger inden døre.

De mulige sundhedsmæssige gener for børnene og jer selv kan begrænses ved at følge de anbefalinger, der er udarbejdet og nedskrevet i denne pjeces.

Vask hænder – det kan ikke gøres for tit

Børn kan godt lide de tilbagevendende daglige ritualer. I daginstitutionen og dagplejen er der masser af dem. I sørger sikkert i forvejen for at vaske hænder ind imellem – både på jer selv og børnene. Men vi har alligevel nogle råd:

- Vask hænder, når I har været ude og lege
- Vask hænder inden måltiderne

Andre fordele ved god håndhygiejne er, at smitterisikoen begrænses og giver færre sygdomstilfælde blandt børn og voksne.

Tøm skoene – og skift til hjemmesko

I rengøringen af institutionen eller dagplejen indgår støvsugning og gulvvask. Men allerede fra om morgenen vil der komme snavs ind. Det skidt, der ligger på gulvene, vil ligge der indtil, der bliver rengjort igen. Begræns derfor mængden af jord på gulvene. Det kan gøres på forskellige måder, afhængigt af hvordan institutionen er indrettet.

Her er nogle forslag:

- Læg måtter eller riste ved indgangsdøre – og tør fødderne af, når I har været ude
- Tøm sko og støvler for jord og sand, inden I går ind og stil altid udendørs sko/støvler i garderoben – både børn og voksne
- Undgå at små børn kravler, hvor I færdes med udesko
- Bed forældrene om at sætte deres snavsede sko i garderoben eller stil en kasse med sko-overtræk frem ved indgangsdøren

Dæk den forurenede jord på legepladsen

Legepladsen kan indrettes praktisk i forhold til den forurenede jord, så børnene ikke kommer i direkte kontakt med den. Jo mindre børnene leger direkte på den, jo bedre. Samtidig begrænses mængden af jord, der kommer med ind, og dermed også behovet for ekstra rengøring.

Børnene bør i stedet så vidt muligt lege i sandkasser, hvor sandet alligevel udskiftes jævnligt.

I kan selv bedst vurdere behovet for en anden indretning af legepladsen. Planlægger i alligevel større ændringer, er det oplagt at sørge for at dække jorden til. For eksempel kan der anlægges en labyrint med fliser, eller en asfaltbane til rulleskøjter. Planlægger I en naturplads med jordvolde, buske og gemmesteder, bør I sørge for, at der kun anvendes dokumenteret ren jord. Der kan også etableres græsarealer på ikke befæstede arealer, hvis græsdækket vedligeholdes.

De foranstaltninger der er beskrevet her, kan gennemføres hen ad vejen, når der alligevel skal foretages ændringer eller renoveringer på legepladsen:

- Læg fast bund i sandkassen
- Læg fast belægning som for eksempel fliser, så græs eller plant bunddække på steder, hvor der er bar jord
- Læg faldgrus under gynger og klatrestativer
- Læg dokumenteret rent jord på områder, hvor børnene leger på jorden

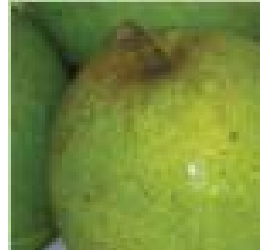

Hvis I dyrker frugt og grønt

Det er både sjovt og lærerigt for børn at dyrke deres egen frugt og grønsager, og det kan godt lade sig gøre.

Hvis I vil dyrke grønsager, krydderurter med mere, og vil anvende en eksisterende køkkenhave, så skal I få kørt et lag ren jord på. Jorden arbejder, så den rene jord efterhånden sammenblandes med den forurenede. Læg derfor en adskillelse mellem de to lag. Der kan også dyrkes i plantesække, krukker eller højbede med rent jord. Det anbefales at jordlaget eller højbedet er 50 cm.

Undersøgelser fra Miljøstyrelsen viser, at den største kilde til tungmetaller og tjærestoffer i grøntsager, er den støv der sidder på overfladen. Derfor anbefaler vi, at bær, frugt og grønsager rengøres grundigt, og rodfrugter skrælles inden de spises.

Gør disse enkle forholdsregler til en del af hverdagen – så gør I, hvad I kan, for at undgå jord indenfor samt begrænse børns kontakt med jorden ude på legepladsen

- Vask hænder, når I har været ude og lege og inden måltiderne
- Læg måtter eller riste ved indgangsdøre – og tør fødderne af, når I har været ude
- Tøm sko og støvler for jord og sand, inden I går ind, og stil dem i garderoben (både børn og voksne)
- Undgå at små børn kravler på arealer, hvor I færdes med udesko
- Skift til hjemmesko inden døre
- Bed forældre om at sætte deres snavsede sko i garderoben eller stil sko-overtræk frem ved indgangsdøren
- Læg fast bund i sandkassen
- Læg faldgrus under gynger og klatrestativer
- Dyrk frugt og grøntsager i ren jord, og skyl det grundigt inden det spises, rodfrugter skrælles.

Kommunen opfordrer til at tage emnet op i forældrebestyrelsen eller lignende.

Yderlig information

Du kan få yderlig information om områdeklassificering og sundhed på kommunens hjemmeside: www.vesthimmerland.dk på Miljøstyrelsens hjemmeside: www.mst.dk.